Synpunkter på deklarationsblanketterna R 1, J 2 och F 5

Av auktoriserade revisorn Kjell Wennerstrand

I samband med införandet av 1975 års bokföringslag uttalade lagutskottet i sitt betänkande bl a följande:

"Utskottet övergår härefter till en motsvarande granskning av de bestämmelser som gäller årsbokslutet. Enligt utskottets mening har dessa i alltför stor utsträckning utformats med de stora och medelstora företagen i blickfånget. Som exempel kan nämnas det i 18 § upptagna resultaträkningsschemat och det i 19 § upptagna balansschemat, vilka båda har en avfattning som måste te sig svårförståelig och främmande för en mindre företagare. Utskottet erinrar om att kommunalskattelagen ej uppställer krav på vare sig resultaträkning eller balansräkning. Istället innehåller självdeklarationens rörelsebilaga R 1, som används för rörelse beträffande vilken räkenskapsavslutning medelst vinst- och förlustkonto ej ägt rum, specificerade och från bokföringslagförslagets system delvis avvikande — och mera lättfattliga — regler om hur rörelseinkomsten skall beräknas. Utskottet erinrar vidare om att bokslutet för t ex mindre detaljaffärer enligt nuvarande regler endast verkställs i inventarieboken i form av inventarium och balansräkning. Dessutom är det nog i regel så att dessa småföretag inte gör någon resultatberäkning förrän i samband med självdeklarationen, då vinsten eller förlusten kommer fram på rörelsebilagan. Beräkningen av den skattepliktiga inkomsten baseras nämligen ej i dessa fall på en i räkenskaperna framkommen nettovinst utan sker genom sammanställning av olika siffror i inventariet och dagböckerna. Utskottet erinrar om att en liknande beräkningsmetod gäller enligt jordbruksbokföringslagen för jordbrukare som inte använder den dubbla bokföringen med vinst- och förlustkonto" (sid 21, 22).

Ett liknande uttalande gjordes i lagrådet (propositionen sid 267). Det blev också riksdagens beslut att de mindre rörelserna undantogs från bestämmelserna om årsbokslut.

Man frågar sig om de som genomdrivit beslutet faktiskt ansett blankett R 1 tillfyllest för småföretagarnas behov av information om verksamhetens gång. En genomgång visar i alla händelser att blanketten inte kan vara till mycken nytta för företagarna. De enda behov den torde tillfredsställa är taxeringsnämndens. Jag vill emellertid påstå att man utan att på något sätt eftersätta taxeringsfunktionärernas berättigade krav på information eller försvåra för deklaranten kan utforma R 1 så att den även tillgodoser företagarnas intressen. Enligt det efterföljande förslaget erhålles helt enkelt en resultaträkning i stort sett överensstämmande med bokföringslagens schema. En sådan utformning skulle vara till hjälp inte blott för företagarna utan även för taxeringspersonalen. Jämförelse av resultatet och dess komponenter olika år underlättas

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-07 17:23:01

nämligen väsentligt. En sådan jämförelse har givetvis ett egenvärde och vidare bör antalet felaktigheter i deklarationerna kunna minskas därigenom att förändringar i bruttovinst m m lättare uppmärksammas och kan göras föremål för särskild kontroll. Någon bruttovinstkontroll går inte att utföra i den nuvarande blanketten utan avsevärt räknearbete. Förslaget gäller i princip även blanketterna J 2 och F 5 men detaljlösningen för dessa måste givetvis bli annorlunda. Jag avser dock inte att gå närmare in på de därmed sammanhängande problemen.

Förslaget visar endast huvuddragen varför allt finstilt i blanketten lämnats därhän. Utformningen synes något mer utrymmeskrävande än den nuvarande, ett problem som dock bör kunna lösas. Uppgifterna om värdesättning av varulager och frågerutorna längst ned på sid 2 ävensom de angående lokalkostnader och bilkostnader längst ned på sid 3 kan flyttas till sid 4. Utredningen om värdeminskning av maskiner m m på sid 4 hänvisas till blankett R 2. Om utrymmet ändock är knappt kan mindre moduler användas, såsom i exempelvis formulär J 1.

Till skillnad från den nuvarande konstruktionen av R 1 och andra blanketter förekommer i resultatsammanställningen några subtraktioner utan föregående delsummering. Syftet med att sätta in en delsumma före subtraktion torde vara att deklarationen skall kunna utföras med huvudräkning. I dag när fickräknare blivit var mans egendom kan man någon gång klara sig utan delsummering när krav på överskådlighet väger tyngre. Skulle någon företagare sakna räkneutrustning går det för övrigt bra att utföra ett par räkneoperationer på ett särskilt papper.

Genomgående har jag valt att placera in- och utgående balansposter intill varandra oaktat en annan placering i något fall skulle ha medfört en enklare sammanräkning, se t ex specifikationen B. Anledningen härtill är att jag tror risken för felaktiga överföringar av balansposter från föregående till innevarande års R 1 minskar. Var och en som fyllt i blanketten vet att man kan bli frustrerad av mindre än att i nästföregående års R 1 leta efter de utgående balansposterna, ett förhållande som torde ha förorsakat ett och annat onödigt skattetillägg. Man skall kunna gå ett steg längre i den riktningen och alltid placera den ingående balansposten före den utgående. Uträkningen skulle emellertid kompliceras.

Specifikationen intäkter för utfört arbete kräver en kommentar. Av texten i R 1 vill det synas som om hänsyn inte skulle behöva tagas till in- och utgående fordringar avseende utfört arbete. Det talas endast om varufordringar. I upplysningsbladet heter det visserligen att hänsyn skall tagas till in- och utgående fordringar men varför är inte lydelsen i R 1 varu- och tjänstefordringar ty det är väl detta som avses?

Driftskostnaderna omfattar de poster som för närvarande uppräknas i R 1. Ordningsföljden är dock annorlunda. Jag har valt att i stort sett följa baskon-

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-07 17:23:01

toplanens ordningsföljd. Som bekant är baskontoplanen svensk standard på området. Därav följer inte nödvändigtvis att ordningsföljden är den mest logiska för alla branscher eller ens för någon bransch. Sålunda kunde exempelvis kostnader för rörelselokal i egen bostad med fördel flyttas upp närmast under hyror och arrenden för rörelselokal så att samtliga lokalkostnader redovisades intill varandra och inte åtskilda av ovidkommande kostnadselement. Kontorskostnaderna skulle också kunna erhålla en annan placering. I alla händelser synes ordningsföljden i den nuvarande R 1 inte helt lämplig och bör enligt min mening ändras. Jämförelse av delposter olika år kan givetvis inte ske utan att hänsyn tages till de in- och utgående driftskostnadsskulderna. Att utforma formuläret så att varje post blir jämförbar skulle emellertid bli alltför invecklat. Förutbetalda kostnader torde kunna behandlas såsom korrektivposter till skulderna och avdragas från dessa.

Värdeminskningen sammanfattas på sidan 4, med hänvisning till blankett R 2, R 20 och R 21 beträffande detaljerna.

Specifikationen övriga intäkter motsvarar i princip bokföringslagens extraordinära intäkter. Med viss överdrift kan sjukpenning faktiskt hävdas vara en extraordinär intäkt för egna företagare ty de har varken tid eller råd att vara borta från arbetet. Skämt åsido inryms i gruppen alltså såväl extraordinära som mer reguljära intäkter. En fullständig integration med bokföringslagens modell för resultaträkning torde inte kunna uppnås men det bästa bör inte vara det godas fiende. Övriga kostnader motsvarar i princip bokföringslagens extraordinära kostnader. Några kommentarer utöver de som lämnats avseende intäkterna torde inte behövas.

Förändring i varulagerreserv är väl den enda bokslutsdisposition som hittills stått egna företagare till buds. I fortsättningen blir dock situationen annorlunda då företagarna får göra avsättning till allmän investeringsreserv och resultatutjämningsfond. Den förra introduceras redan vid 1980 års taxering och har medtagits i uppställningen. Närmare synpunkter på den utredning vartill hänvisning skall finnas avstår jag dock ifrån. Vad återigen beträffar förändringen i lagerreserv enligt spec. H får jag påpeka att R 1 inte lämnar någon vägledning angående beräkning av lägst tillåtna bokförda värde vare sig på blanketten eller i upplysningsbladet. Om anskaffningsvärde, tillverkningskostnad och inkurans ges däremot utförliga anvisningar. Någon vägledning ges för all del inte heller i blankett R 5 men borde inte i denna viktiga fråga åtminstone lämnas den upplysningen att nedskrivning får företagas enligt närmare bestämmelser i deklarationshandledningen för rörelseidkare? Närmare anvisningar måste givetvis lämnas avseende spec. H. Termen deklarationsvärde avser det värde företagaren yrkar i deklarationen, nedskrivet eller icke. Det är mycket möjligt att någon annan lämpligare beteckning kan finnas.

De särskilda avdragen, d v s investeringsavdrag, forskningsavdrag och exportkreditavdrag hör inte hemma i en resultaträkning och flyttas med fördel

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-07 17:23:01

till blankettens sid 1 som torde ha utrymme härför. Nettoresultatet transporteras alltså till första sidan och de särskilda avdragen frånräknas. Återstår nettointäkt före avstämning av egenavgifter m m varefter man fortsätter på samma sätt som tidigare.

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-07 17:23:01

Resultatsammanställning	Spec.		
Försäljningsintäkter	A		
Kostnad för sålda varor	B	-	
Intäkter för utfört arbete	C		
Driftskostnader	D	-	
Värdeminskning	(sid 4)	-	
Ränteintäkter			
Räntekostnader	E	-	
Övriga intäkter	F		
Övriga kostnader	G	-	
Förändring i lagerreserv	H	+ -	
Förändring i allmän investeringsreserv		+ -	
Nettoresultat			

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-07 17:23:01

A Spec.försäljningsintäkter

Kontanta bruttointäkter för försålda varor

Saluvärdet av uttagna varor

Utgående varufordringar _____

Ingående varufordringar - _____

_____

B Spec.kostnad för sålda varor

Kontanta utgifter för varor

Saluvärdet av varor från annan rörelse

Ingående lager till anskaffningsvärde
./. inkurans _____

Utgående lager till anskaffningsvärde
./. inkurans - _____

Utgående varuskulder _____

Ingående varuskulder - _____

_____

C Spec.intäkter för utfört arbete

Kontanta bruttointäkter för utfört arbete

Utgående fordringar för arbete _____

Ingående fordringar för arbete - _____

_____

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-07 17:23:01

D Spec. driftskostnader

Arbetslöner	
Åt driftspersonal lämnad kost	
Till anställda utgivna ersättningar för resekostnader	
Till anställda utgivna ersättningar för representation	
Arbetsgivareavgifter för anställda	
Hyror och arrenden för rörelselokal	
Övriga hyror	
Kontorskostnader	
Reparations- och underhållskostnader	
Kostnader för egen personbil	
Frakter, reklam, annonser	
Kostnader för rörelselokal i egen bostad	
Övriga kostnader enligt spec.	_____
Utgående driftskostnadsskulder	_____
Ingående driftskostnadsskulder	- _____
	_____

E Spec. räntekostnader

Kontanta utgifter för räntor	
Utgående ränteskulder	_____
Ingående ränteskulder	- _____
	_____

F Spec. övriga intäkter

Sjukpenning	
Vinst vid avyttring av inventarier	
Övriga intäkter	_____
	_____

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-07 17:23:01

G Spec. övriga kostnader

Förlust vid avyttring av inventarier		
Övriga kostnader		

H Spec. förändring lagerreserv

Ingående lager anskaffningsvärde ./. inkurans		
- " - - " - deklarationsvärde	-	
Utgående lager anskaffningsvärde ./. inkurans		
- " - - " - deklarationsvärde	-	-
		+ -

Open access från www.skattenytt.se, 2026-11-07 17:23:01